

ZENE

AZ AKADÉMIÁK ÉS A ZENEISKOLÁK KAPCSOLATA

A múlt év végén a zeneakadémiák rovinji nemzetközi találkozója (Rovinjaki muzički susreti — ROMUS) ismét találkát adott az európai zeneakadémiák (főiskolák) reprezentatív szölistáinak és kamaragyütteseinek.

Összesen 13 genfi, oslói, utrechti, szófiai, koppenhágai, prágai, bécsi, varsói, berlini, zágrábi, belgrádi, pristinai és újvidéki ének- és hangszerszölistát továbbá a manchesteri és belgrádi vonósnegyest, egy utrechti fuvolást, Hanneke Zwart, valamint Norbert Heuert, a prágai zongoristát és Michael Erxlebent, a berlini hegedűst hívták meg a koncertre, míg a brit Brodsky vonósnegyes a kamaramuzsikálás egyik legbriliánsabb példájával szolgált.

Párizs, Róma, Budapest, Moszkva akadémiáinak távolmaradása nyilván csökkentette a rovinji rendezvény színvonalát, de nem vonhatta kétségbe a szemle rangosságát.

A találkozó kevésbé látványos, de annál figyelmet érdemlőbb manifesztációja a tehetségkutató formáiról szóló tanácskozás volt, amely rávilágított e probléma számos részletére. Ezen a helyen csak idézni szeretnénk a Rovinjbani elhangzotakból. Kezdek Angliával, Manchesterral, mit is mondott Terence Greaves úr? Azt, hogy náluk a zenetanításban is szerepel a kollégiumi rendszer. Őt speciális iskolát nevezett meg, a Yehudi Menuhin- és Purcell-iskolát, délen, nyugaton a Wells Cathedral Schoolt, északon a Chetham's School of Music-ot Manchesterben, Skóciában pedig az edinburgh-i St. Mary's Schoolt. Kapuik csak a tehetséges

fiatalok előtt nyílnak meg. A londoni Pomlice School például évente mindössze 15 tehetséggel foglalkozik. Különleges zenei nevelésben részesülnek a valóban rátermettek már az akadémiák és intézetek alsóbb tagozatain is. Az audíciók nagyon szigorúak, de így a szervezett foglalkoztatásra és az individuális muzsikálásra is nagyobb lehetőség nyílik. A kormány anyagilag is támogatja a képességvizsgán túljutottakat, amire nagyon is szükség van, hiszen a jelző mindenütt csakis a színvonal. A hallgatók érdekében már a közép-fokú oktatásban is részt vesznek főiskolai tanárok is. A wellsi katedrán mondjuk, ahol a vonósok vannak többségben, természetes, hogy mentoruk a Guildhall School of Music tanári karából való Yfrah Neaman (sok más londoni tanárral együtt). A Skóciai Királyi Zene-, és Színművészeti Akadémia tanári tanácsadói és gyakorló minősítésben vannak jelen a St. Mary's Schoolban, hiszen a két intézmény még földrajzilag is egymásra van utalva. Az önálló fellépés még nem olyan nagyra becsült, mint a gyakorlás...

A norvég hagyományok sokkal kísérletezőbb státusban vannak, ugyanis Oslo — Gunnar Næssing professzor szerint — 1973-ban alapította első Állami Zeneakadémiáját. Konzervatóriumok 1883-tól működnek és egészen 1967-ig a zeneoktatást legszélesebben értelmezték, a műkedvelőtől a zeneszerzőig, felnőtteket és gyerekeket egyaránt oktattak. Magánintézmények lévén, annyi növendéket vettek fel, hogy költségeiket fedezhesék. Csak Oslóban a hatvanas évek

elején ezren tanultak, de csak egyötödük azzal a céllal, hogy hivatásos zenész legyen. 1867-től közéleti zeneiskolák is léteznek, míg a középfokú iskolák zenei tanfolyamokat nyitottak. A zenepedagógiai intézetek fejlesztése még a konzervatóriumi tervek között szerepel. Az akadémia a hivatásos muzsikusok, szólísták, zeneszerzők felsőfokú képzését vállalta, noha egyedül nem tehet csodát, pl. a vonósok számát illetően.

A rovinji tanácskozás nemcsak a gyakorlat égető és sürgető kérdéseire akarja fordítani a figyelmet, hanem a fejlesztéshez is impulzusokat akar adni a tehetségek zsenje korban, tehát mihamarabb történő felleléséhez és felkarolásához.

Dr. Walter Jäger berlini professzor a szocialista ifjúsági szövetség és az általános iskolák hatásos intézkedéseit emlegette, amelyek az NDK-ban két-évesként rendeznek tehetségkutató körzeti versenyeket, többek között zenei ágazatokban is. Vagy íme az 1981-re tervezett 9—25 éves zongoristák Schumann-versenye, vagy a szintén biennálé rendszerű lipcei Kis Bach-verseny, amely ugyancsak alkalom a talentumok megismerésére.

A jugoszláv gyakorlatról a belgrádi Zeneművészeti Főiskola rendes tanára, Dejan Despic beszélt. Oktatási rendszerünkben a zenei iskoláztatás különleges és egyedülálló helyet foglal el (vertikális szerkezetében a posztgraduális tanulmányokig terjed, 12—17 oktatási év). Nálunk a zenei oktatás egy szűkebb szakmai felkészültséget biztosít. Az alsófokú zeneiskolát végzettek Zágrábban, Belgrádban vagy Ljubljánában folytathatják tanulmányaikat a középzenedében. A pályára irányulás ténylegesen csak 16 esztendősen történik. Mivel a középiszkola harmadik és negyedik osztálya már csaknem része a főiskolai oktatásnak, kérdé-

ses a felvételi vizsga szükségessége — az eddigi ajánlólevél a profimuzsikusi pálya felé. Akik lemaradnak, azok „hiába” töltötték idejüket és igényelték a közösségi pénzt, hiszen egyénileg nem szereztek semmilyen egzisztenciát, társadalmi szempontból pedig nem váltak képzett zenészekké.

— A fiatalok „elitszakmák” felé való sodródásának vagyunk tanúi, mintha a termelőmunka nem lenne eléggé vonzó — ellentétben társadalmunk mai igényeivel. Azt mondhatnám — fejtegeti Despic —, hogy a zenei ágazatban is találkozunk analógiával. Ha ugyanis — nagyon viszonylagosan — ilyeneknek tekinthető a pedagógia mint termelő foglalkozás és az esztrádszólísta, kar-nagy, zeneszerző, muzikológus a másik oldalon. Közrejátszik ebben a megkülönböztető jövedelem, a társadalmi státus, az elismerések, de a személyes affirmáció és a zenemesterségekről alkotott hagyományos felfogás is. Néhány éve a belgrádi akadémian a vonós szakon megnyílt a művészeti és a zenekari-pedagógiai tagozat. A logika szerint ez utóbbinak tömegesen kellett volna képeznie a zenetanárokat, a művészeti tagozaton pedig csak azok maradtak volna, akik pódiumtehetségek. Nem így történt. Az alsófokú, de a középzenedékben is furcsa arányok alakultak ki... Fuvolat annyian tanulnak, mint a többi egyéb fúvósta, a 4313 belgrádi alsós közül 2320-an zongoráznak, 687-en hegedülnek, 708-an harmonikáznak.

Még egy probléma: kiváló diplomás zenészeink elhagyják az országot, részben, mert továbbtanulnak, részben a nagyobb érvényesülési lehetőségek miatt. Néhány komplett szimfonikus zenekart alakíthatnánk a ma külföldön játszókból. Az itthon maradottak jó része is gyorsan lejön a pódiumról. Csalódot, sikertelen

szólistákból pedig sohasem lesz jó zenekari muzsikus vagy zenetanár, annál inkább, mert ezt a feladatot személyes kudarcnak érzik. Ezért téves a növendéket biztatni, a végéig senkenti, nem létező képességeiről hitegetni — még ha egyesek érettebb korukban bontakoznak is ki. Ezért joggal adressálják a panaszokat az akadémiának. Nem arról van szó, hogy az általános peda-

gógiai szak (amely az általános iskolai zeneszakosokat és a szolfézs előadóit képezi) nem rendelkezik elegendő létszámmal.

Mindemellett maradunk művésztanítók nemzetnek. Ivo Pogorelič, Dubravka Tomšić, Marijan Jerbić, Vladimir Krpan, Vuker Dešpalj, Jovan és Nada Kolundžija, Irena Grafenauer rá a bizonyíték.

RADAK Xénia